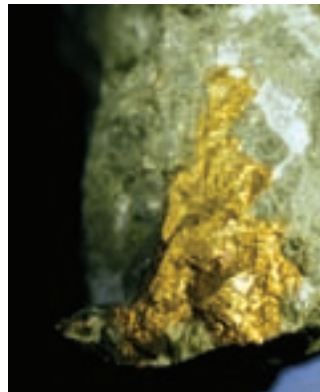

Minerali Bistriškega jarka in Vudovega potoka

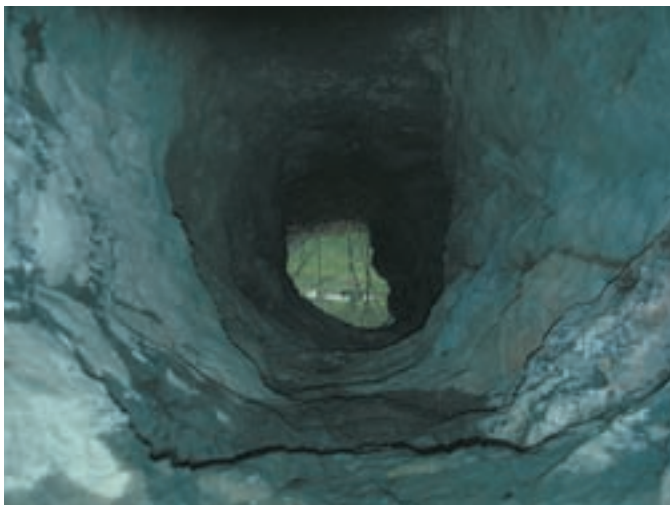
Zmago Žorž

Severno od Mute preseka Kobansko prelom, ki poteka v smeri sever-jug, ob njem je globoko dolino izdolbel potok Bistrica, ki teče s planine Golica na avstrijski strani in se pri Spodnji Muti izliva v Dravo. Na sredini doline se Bistrici z leve priključi Vudov potok. Zelo strma pobočja dolin obeh potokov nudijo veliko možnosti za iskanje mineralov. Teoretično je mogoče, da bi se porušil velik akumulacijski jez na avstrijski strani Golice, zato so po dolini postavljene denundacijske table in nameščene sirene, ki naj bi opozarjale domačine v primeru nevarnosti. Kjer se vode Sedilnikovega slapa izlivajo v potok Bistrica, so domačini postavili *ekološko kapelico*. Na tem območju, med ekološko kapelico in omenjenim slapom, mimo katerega vodi označena planinska pot na vrh proti Sv. Jerneju in na Bricnikov vrh, lahko najdemo minerale na več mestih. Nekatere najdbe so vezane na nekoč izkopane rudniške rove, druge na nekoč aktiven kamnolom, tretje pa so bolj ali manj naključne.

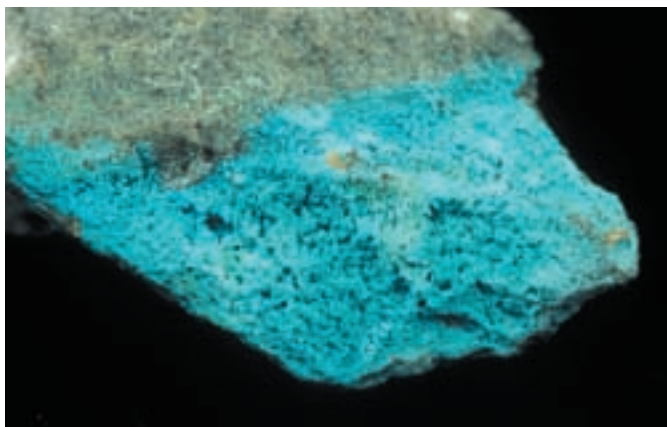
Geološko pestrost in zgodovino iskanja rude nam potrjujejo že arhivski viri. Tako lahko zasledimo, da so 10. oktobra 1866 vpisali v rudarsko knjigo pravico do odkopavanja bakrove rude na posestvu Petra Erjavca, po domače na Prevolovem v Bistriškem jarku, pod imenom Kupferbergbau Prevol. Rudnemu polju je

Halkopirit iz Bistriškega jarka; 50 x 30 mm. Najdba in zbirka Zmaga Žorža. Foto: Zmago Žorž

Pogled iz enega izmed ohranjenih rudniških rovo v grapi Vudovega potoka. Foto: Zmago Žorž

*Devillin iz Vudovega potoka; 5 x 3 mm. Najdba in zbirka Zmaga Žorža.
Foto: Miha Jeršek*

bilo ime Concoridin Grubenfeld in je merilo štiri enojne jamske mere. Lastniki so bili Adolf von Rosthorn (lastnik prevajlske železarne), Gustav Fischer in Anton von Webern. Poskusni rovi so bili izkopani v kloritne skrilavce ob sotočju Vudovega potoka in Bistrice. Danes so dostopni trije raziskovalni rovi.

V prvem rovu ob Vudovem potoku nismo našli orudenja. Verjetno so do podobne ugotovitve prišli tudi nekdanji lastniki, saj je ta rov najkrajši in meri le 7 m. Drugi rov, ki je dolg dvajset metrov in izkopan prav tako v kloritni skrilavec, je verjetno obetal več. V matični kamnini je razpršen **halkopirit** v drobnih zrnih in redko v gomoljih nepravilnih oblik, velikih do 4 cm. V tem rovu sem prvič v Sloveniji našel redek kalcijev-bakrov sulfat **devillin**. Je svetlomoder, njegovi kristali pa so igličasti. Poleg halkopirita in devillina so številne prevleke iz **malahita**. V kloritnem skrilavcu je bila pri stropu manjša razpoka, ki je bila zapolnjena z do centimeter velikimi kristali **kalcita**. V okolici rova najdemo v razpokah kloritnega skrilavca do 3 mm velike zelene kristale **epidota** in redko kristale **periklina**, ki so veliki do 5 mm. Na več mestih ob Vudovem potoku so žile hidrotermalnega masivnega mlečnega **kremena**. V njem so tanke luske **hematita**, velike do 15 mm, in črni oktaedrski kristali **magnetita**, veliki do 1 mm.

*Plancheit iz Bistriškega jarka;
5 x 3 mm. Najdba in zbirka
Zmaga Žorža. Foto: Miha Jeršek*

Tretji rov, ki je nedaleč stran ob potoku Bistrica, je najdaljši, saj meri v dolžino 30 metrov. Pri kopanju rova so sledili tanko razpoko, zapolnjeno s fino razpršenim halkopiritom. Na obeh straneh so zelene prevleke malahita, poleg pa kristali **sadre**, veliki do 2 mm. Tudi na nekaj mestih v okolici še vedno opazimo sledove rudarjenja. Glede na opise in videno lahko sklepamo, da aktivnega rudarjenja ob potoku Bistrica in ob Vudovem potoku ni bilo. Na več mestih so le raziskovali in končno vse opustili. Rudarske pravice so bile izbrisane leta 1894.

Ob obnovi ceste, ki povezuje Bistriški jarek s Sv. Jernejem nad Muto, smo v podobnih kamninah našli zanimivo železovo orudjenje. Poleg lističev **hematita**, velikih do 10 mm, in drugih železovih oksidov, **kuprita** ter **halkopirita**, so bili še **mala-hit**, **hrizokola** in kot posebnost svetlomodri igličasti skupki **plancheita**. Vsi ti minerali so v zrnih, velikih do nekaj milimetrov. Razpoke v orudjenju zapolnjujejo kristali **ortoklaza** z izrazitim steklastim sijajem.

V dolini potoka Bistrice je tudi opuščen kamnolom. Še pred dvajsetimi leti so tu pridobivali siv plastnat marmor, v katerem so kristali **pirita**. To nahajališče so poznali že zbiralci mineralov v času Avstro-Ogrske. Zaradi preperevanja pirita so bili marmorji uporabni le za manj pomembne gradbene projekte. Kar nekaj zidov, hiš, cerkva in obzidij v okolici je zgrajenih iz njega. V razpokah marmorja lahko najdemo še kristale **kalcita** in **sadre**.

Ob cesti, ki povezuje Bistriški jarek s Pernicami, izdanjajo metamorfne kamnine kobanske serije: almandinov blestnik z do 1 cm velikimi kristali granata **almandina**, stavrolitni blestnik, biotitno kloritov skrilavec, kloritno amfibolitov skrilavec, amfibolit in uralitiziran diabaz, marmor in redko lojevčev skrilavec. V enem izmed izdankov lojavčevega skrilavca smo našli 15 mm velik kristal **granata**. V spremenjenem diabazu lahko najdemo do 1 cm velike kristale **avgita**.

Literaturni viri:

- Rudarska knjiga C, 1866/*, str. 61-63. Arhiv RS, Ljubljana.
- MIOČ, P., M. ŽNIDARČIČ, 1972: *Osnovna geološka karta in tolmač lista Slovenj Gradec*. Zvezni geološki zavod, Beograd.
- MIOČ, P., 1977: *Geološka zgradba Dravske doline med Dravogradom in Selnico*. Geološki zavod Ljubljana, Ljubljana.
- ŠTRUCL, I., 1986-1989: *Metalogenetska problematika kovinskih nahajališč v metamorfnih kameninah na Kobanskem in Pohorju*. Ekonomski center Maribor, enota Ravne na Koroškem, Maribor.
- ŽORŽ, Z., 2000: *Skriti zakladi – minerali Koroške*. Koroški zbornik 3, str. 161-179. Zgodovinsko društvo za Koroško, Ravne na Koroškem.